

1. Sammanfattning

Fastighetsuppgifter

Bergianska trädgården är belägen i norra delen av Stockholms stad mellan Naturhistoriska riksmuseet och Brunnsviken. Trädgården har idag en yta på ca 15 hektar och är uppdelad i flera olika fastigheter som ägs av Staten respektive Kungliga Vetenskapsakademien. Statens fastighetsverk ansvarar för drift och underhåll av byggnader och byggda markanläggningar på den statliga ägan.

Värden

Stockholms innerstad och Djurgården utgör riksintresse för kulturmiljövården enligt Miljöbalken kap. 3. Området ingår även i Nationalstadsparken enligt Miljöbalken kap. 4. Den del som ägs av staten beslutades som statligt byggnadsminne 1994.

Trädgården är Stockholms enda botaniska trädgård och unik i sitt slag. Den ursprungliga trädgården i Bergielund etablerades redan 1760 och har funnits på sin nuvarande plats i 125 år. Trädgården har stora vetenskapshistoriska, botaniska och hortikulturella värden och beskriver utvecklingen inom botanik, växtgeografi och trädgårdsvetenskap. Parken och trädgården har betydande miljövärden och trädgårdshistoriska värden och är relativt oförändrad i sin uppbyggnad. Parken är gestaltad med romantiska parkideal med olika formelement som bygger upp en helhet med stora upplevelsevärden exempelvis, Victoriarhuset och dammen, fjället, italienska terrassen, slingrande gångsystem, murar och terrasseringar, samt rumsbildande alléer och häckar. I parken finns en rad byggnader med arkitekturhistoriska värden som berättar om trädgårdens historia och verksamhet.

Mål

Bergianska trädgårdens unika särart ska bevaras genom restaurering, vård och underhåll så att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Trädgårdens historiska kontinuitet och vetenskapshistoriska värden ska bevaras genom att vidmakthålla och vårda såväl trädgårdens växtsamlingar, som disposition. Trädgårdens parkkaraktär bevaras genom att vårda och utveckla parkens formelement. Anläggningen ska vara tillgänglig för alla besökare, även med funktionshinder. Statens fastighetsverk vill verka för att lyfta fram trädgården och byggnadernas historiska värde för allmänheten.

Historik

Bergianska trädgården har sitt ursprung i malmgården Bergielund på Kungsholmen som anlades av bröderna Bergius 1760. Johan Peter Bergius var elev hos Carl von Linné i Uppsala. Trädgården donerades till Kungl. Vetenskapsakademien 1791. Enligt donationen skulle trädgården innehålla en trädgårdsskola, en handelsträdgård för att finansiera verksamheten samt en professur. Genom stadens expansion under 1800-talet fick trädgården flytta ut till en tomt vid Brunnsvikens östra strand, mitt emot Hagaparken.

Trädgården byggdes upp med början av 1885 under ledning av professor Bergianus Veit Wittrock som upprättade ett program för den nya trädgården. Det omfattade växthus, ett system för gruppering av växterna för att åskådliggöra släktskapsförhållandena, beaktande av biologiska och växtgeografiska aspekter samt ett botaniskt laboratorium med försöksfält. Området utgjordes både av åkermark och bergig terräng med gamla ekar och tallar som delvis togs tillvara vid gestaltningen. Anläggningen fick typiska drag av romantisk park inom ramarna för den vetenskapliga verksamheten, med kurviga promenadvägar arrangerade planteringar, sittplatser och bersåer. På kort tid skapades en botanisk trädgård som kunde mäta sig i ett internationellt sammanhang. En rad byggnader uppfördes i form av växthus, paviljonger, torn och byggnader för administration samt elevhem. Trädgårdsskolan fortsatte sin verksamhet till 1956. Handelsträdgården med uppdragning av plantskoleväxter som funnits kvar från tiden på Bergielund pågick fram till år 1979. Genom en donation finansierades uppförandet av E. Andersons växthus år 1995.

Nulägesbeskrivning mark

Trädgården består av parken, systematiska avdelningen, köksväxtavdelningen och växthusen. I parken som består av den kuperade delen av anläggningen finns främst samlingar av vedartade växter tillsammans med olika växtgeografiska avdelningar t.ex. medelhavsväxter. Syftet med de systematiska kvarteren/landen är att demonstrera släktskapsförhållanden mellan blomväxterna och att tillhandahålla växtmaterial för undervisning och forskning. Här odlas ca 1 500 arter av örtartade växter. I Victoriarhuset odlas den välkända jätte-näckrosen. I Edvard Andersons växthus finns växtsamlingar i medelhavsklimat. Trädgården har sedan den anlades genomgått en rad förändringar främst då i systematiska kvarteren. Stora delar av de öppna frilandsodlingarna har samlats i smala odlingslister omgivna av gräsytor. Gångvägarna har anpassats för moderna fordon. Besöksparkeringarna har utökats. Parken är den bäst bevarade delen av trädgården. År 2009 pågår en ombyggnad av Roslagsbanan varvid station Frescati flyttas söderut i höjd med Botaniska institutionen. Samtidigt byggs en ny entréväg söderifrån. Planering pågår även för en ny våtmark på Södra fältet.